

organization and content of the activity of a teacher of a comprehensive educational institution under conditions of inclusive education]. Kharkiv.

2. Gurska, O. (2014). *Psykhologo-pedahohichnyi suprovid inkluzyvnoho navchannia*. [Psychological and pedagogical support of inclusive education]. Kyiv.

3. *Inkluziia yak nova filosofii osvity*. [Inclusion as a new philosophy of education]. Kyiv.

4. Kolupayeva, A. A., Sophia, N. Z., Nida, Yu. M. (2007). *Inkluzyvna shkola: osoblyvosti orhanizatsii ta upravlinnia: navchalno-metodychnyi posibnyk*. [Inclusive school: features of organization and management: educational and methodical manual]. Kyiv.

5. *or gen. ed. Kolupayeva A. A. Osnovy inkluzyvnoi osvity: navchalno-metodychnyi posibnyk*. (2012). [Fundamentals of inclusive education: educational and methodical manual]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАРТІН Аліна Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка/

Наукові інтереси: дослідження реалізації змісту природничої освіти в закладах з інклюзивною формою навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MARTIN Alina Nikolaevna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Methodology Department of Preschool and Primary Education of the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Circle of scientific interests: research on the implementation of the content of natural education in institutions with an inclusive form of education.

Стаття надійшла до редакції 23. 02. 2019 р.

Рецензент – д.п.н. професор Калніченко Н. А.

УДК 378 (438+477).147.091.33-028.17:811.111

МАРТИНЕНКО Олена Євгенівна –

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу Національного транспортного університету <https://orcid.org/0000-0002-6543-3638> e-mail: elena.evm@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВМІНЬ АНГЛОМОВНОГО АУДІОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ І УКРАЇНИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Системи управління навчанням (Learning Management Systems, LMS) стають невід’ємною частиною процесу передачі знань студентам у закладах вищої освіти (ЗВО) як в Україні, так і за кордоном. Це пояснюється оптимізацією процесу викладання англійської мови у ЗВО, індивідуалізацією процесу навчання, можливістю підвищити якість, ефективність навчання, і, відповідно, рівень знань студентів.

Оскільки сприйняття інформації на слух є складним лінгвопсихологічним процесом, незапланованим і неструктурованим [4], розвиток умінь англомовного аудіювання відбувається у студентів з певними труднощами. Розміщення аудіо- і відеоматеріалів для здобуття знань, формування навичок та розвитку вмінь аудіювання студентів у системах управління навчанням сприяє подоланню труднощів аудіювання, з якими стикаються студенти у ЗВО, робить процес аудіювання простішим, легшим і зрозумілішим. До того ж, навчання студентів набуває свідомого характеру за умови використання аудіо- і відеоматеріалів,

під час прослуховування і перегляду яких у слухачів підвищується міжкультурне розуміння проблем, типових для різних країн.

Виникає наукова і практична необхідність підвищувати рівень розвитку вмінь англомовного аудіювання у ЗВО. Таким чином, доцільно розглянути систему формування аудитивної компетентності як поєднання методів, засобів і форм засвоєння студентами практичних аспектів сприйняття іншомовного матеріалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Системи управління навчанням розглядають як програмне забезпечення, розроблене для створення, адміністрування, контролю та оцінки навчальних курсів. У світову десятку найкращих систем управління навчанням, обраних експертами SaaS (Software as a Service) увійшли такі: TalentLMS, Schoology, Docebo, Litmos LMS, Edmodo, Canvas LMS, Brightspace, iSpring Learn – Our Score, IMC Learning Suite, EduXpert. З метою систематизації та узагальнення інформації щодо систем управління навчанням, а також проведення порівняльного аналізу характеристик безкоштовних хмарних LMS,

дослідник О. С. Воронкін детально описав такі системи: TalentLMS, Cloudschool, MoodleCloud, Eliademy, NEO LMS, Google Classroom, Canvas, Kornukopia, BrainCert [1]. Огляд таких систем управління навчанням, як Moodle, Edmodo, BlackBoard, зроблено І. С. Столяренко відповідно до комунікаційних засобів, засобів продуктивності навчання та засобів залучення студентів.

Водночас, можливості системи управління навчанням Moodle розглянуто в наукових працях українських дослідників А. М. Аврамчука, В. Ю. Бикова, Т. І. Коваль, К. Р. Колоса, В. М. Кухаренка, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко та інших; науковець О. Кокоуліна описує характеристики та переваги використання системи управління навчанням iSpring Online; дослідження А. Л. Бочкова, О. В. Коротун, Б. В. Раднаєва розкривають особливості використання системи управління навчанням Canvas [3]; Л. В. Сардак, М. І. Жалдак, Л. М. Старкова досліджували питання побудови модульної системи управління навчанням, інформатизації навчального процесу.

Наукові дослідження польських вчених П. Клосовські (Piotr Kłowski), Я. Крайка (Jarosław Krajka), М. Маржак (Mariusz Marczak), Е. Мосінські (Jerzy Moscinski), А. Дусто (Adam Dustor), Я. Іздоржик (Jacek Izdorczyk), Я. Котас (Jan Kotas), Я. Слімок (Jacek Ślimok) описують можливості систем управління навчанням, зокрема, характеристики програмного забезпечення, розробленого для розпізнавання звуків онлайн. Здобутки Я. Крос (J. Cross), І. Хамільтон (I. Hamilton), Д. Малон (David Mallon), Дж. Берсін (Josh Bersin), К. Ховард (Chris Howard), К. О'Леонард (Karen O'Leonard), Р. Еліс (Ryann K. Ellis) присвячено аналізу, використанню, адмініструванню, можливостям, популярності систем управління навчанням, зокрема, Moodle.

Викладачі ЗВО в Україні успішно інтегрують дистанційні курси (ДК), програми-тренажери, електронні кейси для навчання студентів англомовного аудіювання у різних системах управління навчанням. Так, на кафедрі перекладу Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка викладач Гайдаш А. В. розробила і впровадила у навчальний процес ДК «Move Ahead through Movies!» (Наказ про сертифікацію ЕНК № 648 від «16» грудня 2013 р.), призначений для підтримки програми «Практика усного та писемного мовлення» для студентів першого року навчання спеціальності «6.020303 Філологія. Переклад». ДК розміщений у системі управління навчанням Moodle [2].

У Національному транспортному

університеті студенти I і II курсів денної форми навчання за спеціальністю 035 «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» розвивають вміння англомовного аудіювання за методичними рекомендаціями для підготовки до практичних занять та самостійної роботи у віртуальному навчальному середовищі Moodle з дисципліни «Практичний курс англійської мови» (частина 1, частина 2).

На кафедрі англійської мови факультету перекладачів Київського національного лінгвістичного університету створено та розміщено також в системі управління навчанням Moodle «Електронний кейс для навчання англомовного аудіювання майбутніх перекладачів текстів різних жанрів (інтерв'ю, фрагментів лекцій, оголошень, новин)», який складається з трьох комплексів вправ, спрямованих на формування англомовної компетентності в аудіюванні у майбутніх перекладачів за темами «Засоби масової інформації», «Театр», «Медицина» [4].

У місті Люблін, Польща, для студентів гуманітарного факультету Університету Марії Кюрі-Склодовської розроблено ДК у Moodle «Languages for Specific Purposes Methodology» (<http://lingwistyka.kampus.umcs.lublin.pl>).

Зареєстровані на ДК студенти мають можливість завантажувати всі текстові матеріали у форматі PDF, а також прослуховувати і переглядати аудіо- і відеоматеріали BBC, British Council тощо.

Незважаючи на значний інтерес дослідників ЗВО до використання різних систем управління навчанням, поєднання методів, засобів і форм використання системи Cloud A, впроваджені у навчальний процес для студентів Польщі у Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University (WSB-NLU), залишається малодослідженим та нерозкритим, тобто, на нашу думку, потребує детального і всебічного висвітлення.

Мета статті – проаналізувати особливості системи управління навчанням CloudA, впроваджену у навчальний процес викладачами ЗВО Польщі та інших країн, а також зробити спробу засвідчити можливості використання засобів зазначеної системи для навчання українського студентства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Приватний університет WSB-NLU, в якому навчається 2000 студентів (2018 р.), було засновано у 1991 році за підтримки National Louis University, Чикаго, США. Напрямами підготовки студентів університету є: менеджмент, інформаційні технології, психологія. Керівництво університету розробило унікальне програмне забезпечення – систему Cloud A для навчання студентів у

різних країнах, а також збереження усіх офіційних документів університету: протоколів, звітів, навчальних програм, лекційного і семінарського матеріалу, тестів, проєктів, аудіо- і відеофайлів, дипломних і курсових робіт тощо.

Проходження науково-педагогічного стажування за програмою «Організація навчального процесу, програми підготовки, інноваційні технології та наукова робота в Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University (WSB-NLU)» 12–30 листопада 2018 р. м. Новий Сонч (Польща) дозволило нам особисто ознайомитися із характеристиками та особливостями системи управління навчанням CloudA, яку використовують викладачі університету для навчання студентів. Протягом стажування отримано досвід роботи у системі управління навчанням Cloud A, а саме, опрацьовано та виконано завдання ДК за темами: «The organization of the educational process and the training of students at Wyższa Szkoła Biznesu – National Louis University», «Science as the basis of the educational process», «Innovative technologies, scientific-methodical and informational support of educational process» (див. мал. 1).

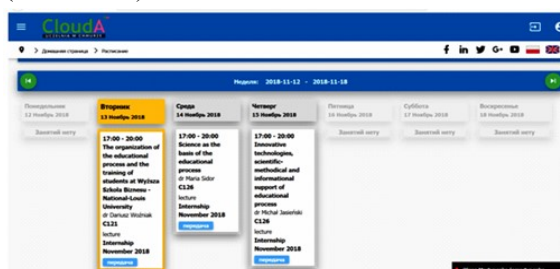

Рис. 1. Розміщення навчальних дистанційних курсів в системі управління навчанням CloudA

Ми переконалися, що система Cloud A проста у навігації: вхід у систему на платформі <https://wsb-nlu.clouda.edu.pl/Home/Index> можливий після введення імені користувача і пароля; можна перевірити перелік викладачів, розклад занять, натиснувши кнопку «Harmonogram» (з польськ. «графік»); у системі подано перелік навчальних курсів («Moje kursy»), щоденник оцінок («Dziennik ocen»), щоденник відвідування («Dziennik obecności»), навчальні матеріали («Materiały»), віртуальні лекції («Wirtualne wykłady»), завдання («Zadania»), програму курсу («Cały kurs») (див. мал. 2).

Система управління навчанням Cloud A (адреса: <https://wsb-nlu.clouda.edu.pl/>), розроблена для навчання студентів WSB-NLU, але використовується ще у п'ятих ЗВО в інших країнах. Рекомендований web browser для роботи в системі Cloud A – Google Chrome. Вхід у систему, як студентам, так і викладачам, можливий за умови введення логіну і паролю

(див. рис. 3), які висилає адміністратор курсу користувачу на електронну пошту.

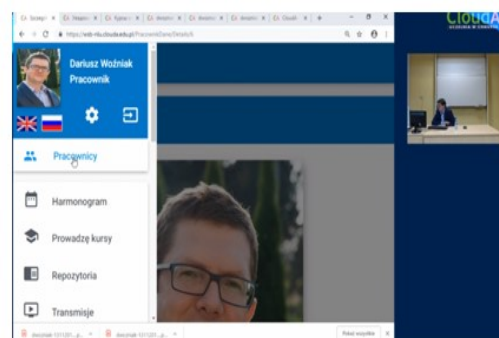

Рис. 2. Фрагмент головної сторінки ДК в системі Cloud A

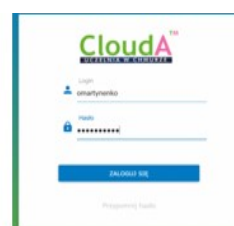

Рис. 3. Вхід у систему управління навчанням Cloud A

Після реєстрації на курсі студент може змінити пароль («Eduytuj hasło»), а також обрати мову, натиснувши «Transmissions» і приєднатися до навчального курсу. Доступ студентів до усіх навчальних ДК можливий також засобами мобільного додатку Cloud A, розробленого авторами системи. Для оперативного спілкування студентів з викладачами, один з одним, а також обміну повідомленнями створено чат. Студенти можуть перевірити розклад усіх занять на весь семестр, натиснувши кнопку «Cały semestr» (з польськ. «весь семестр»).

Як зазначає ректор WSB-NLU Dariusz Woźniak, PhD, використання студентами форуму групи для асинхронного спілкування з викладачем («Forum grupy») є потужним інструментом навчання, забезпечуючи прозорість освітнього процесу. Взагалі, у структурі системи управління навчанням Cloud A спостерігається політика прозорості у всіх її елементах, про що наголошує керівництво університету. У форумі студенти мають можливість спілкуватися безпосередньо з викладачем для з'ясування деталей та розв'язання проблем, пов'язаних з навчанням, у той час як використання електронної пошти для ведення переписки з деканом, наприклад, може стати довготривалим процесом і, як вважає ректорат WSB-NLU, таким чином відстрочити розв'язання проблеми (див. рис. 4).

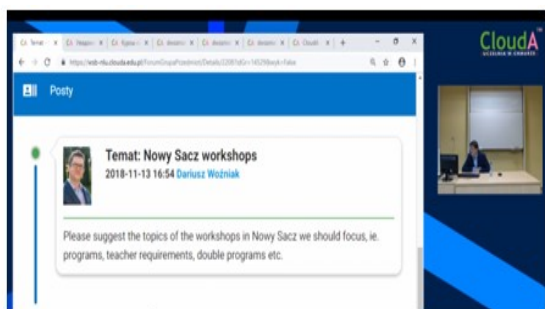

Рис. 4. Приклад повідомлення у форумі в системі Cloud A

Присутність слухачів на курсі також фіксується в Cloud A, що полегшує ведення статистики відвідування студентів викладачами (див. рис. 5).

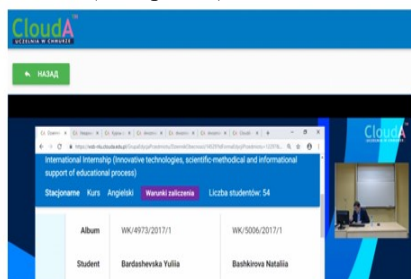

Рис. 5. Фрагмент звіту відвідування студентами навчального курсу в системі

Cloud A

Лектор кожного навчального курсу відповідальний за якість навчального матеріалу, який транслюється. Педагогічне навантаження, наприклад, доцента складає близько 240 годин на рік, що уможливило підготовку якісного лекційного і семінарського матеріалу (див. рис. 6).

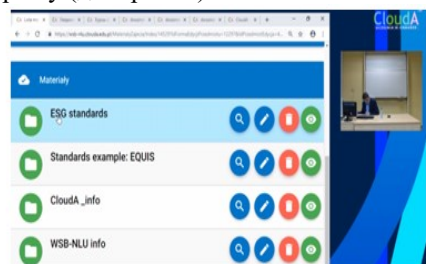

Рис. 6. Приклад переліку навчальних курсів в системі Cloud A

Як і в системі управління навчанням Moodle, викладачі у Cloud A можуть завчасно завантажувати, додавати, видаляти лекції і надавати студентам доступ до них у визначену дату і час (див. рис. 7).

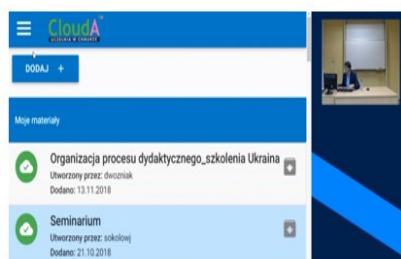

Рис. 7. Приклад додавання навчального матеріалу в системі Cloud A

Виконання студентами домашнього завдання також носить прозорий характер: у звіті вказано прізвище, ім'я студента, дату складання і бал (див. рис. 8).

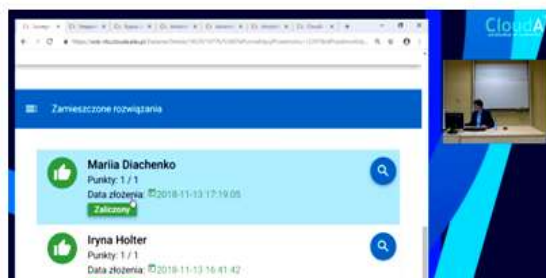

Рис. 8. Приклад звіту про виконане домашнє завдання в системі Cloud A

На виконання тестів, завантажених викладачами у систему Cloud A, виділяється певний час, що дисциплінує та мотивує студентів, сприяє розвитку організаційних вмінь (див. рис. 9).

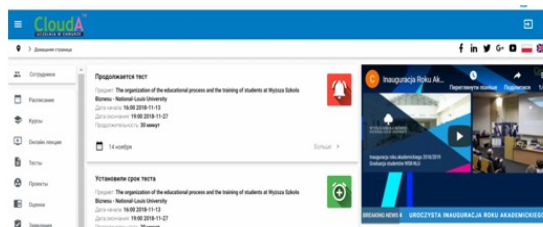

Рис. 9. Приклад розміщення тесту в системі Cloud A

У системі університету Cloud A студенти також можуть розмістити заяву до деканату щодо припинення навчального контракту, відсутності через хворобу, академічної відпустки через вагітність, переведення на іншу спеціальність, дострокового завершення курсу, зміни дати сплати за навчання тощо (див. рис. 10). Отже, відсутність паперового способу оформлення заяв в університеті робить процес розгляду заяв швидким та оперативним.

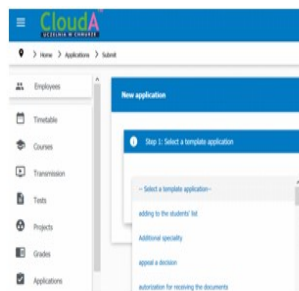

Рис. 10. Приклад подачі електронної заяви до деканату в системі Cloud A

Оскільки аудиторія слухачів чисельна і мультинаціональна, усі ДК викладаються англійською та/або польською мовами. Для навчання в університеті не обов'язково знати польську мову, проте необхідний один із сертифікатів, який підтверджує знання англійської мови рівня B1: FCE (grade A),

CAE, CPE, IELTS (бал 5,5 і вище), TOEFL Paper (бал 511 і вище). Усі студенти WSB-NLU проходять обов'язкове тестування з англійської мови перед початком занять на першому курсі. За результатами тестування формують групи студентів відповідно до рівня знань англійської мови. Для студентів, рівень знань англійської мови яких недостатній, пропонують навчання за підготовчою програмою тривалістю 1 рік (the Preparatory Year Program).

Вміння студентів розуміти на слух англомовні повідомлення потребують постійного розвитку та вдосконалення. Це досягається опрацюванням низки теоретичних тем: системи голосних і приголосних звуків англійської мови різних варіантів британської і американської англійської; інтонаційних характеристик вищезгаданих географічних регіонів; просодичних параметрів мови (висота тону, сила звучання, темп, наголос, паузи); складних тонів; компонентів темпу; видів пауз; цілей та загальної характеристики різних стилів; стилістичних модифікації звуків. Для студентів WSB-NLU розвиток вмінь аудіювання англомовних лекцій здійснюється в результаті регулярного вправління, систематичного прослуховування навчального матеріалу. Адже кожна лекція викладача записується на відеокамеру і транслюється наживо для усіх користувачів курсу, а також є в доступі для кожного зареєстрованого студента протягом усього курсу. Однак слід зважати на незначне відставання у часі трансляції відеолекцій. Всі аудіо- і відеокурси можна також купити на сайті університету.

Відповідно до метакогнітивного підходу до навчання аудіювання [4; с. 32], система Cloud A забезпечує активну роль студентів під час сприймання навчальної інформації, сприяє розвитку вмінь студентів аналізувати власну аудитивну діяльність, зменшує психологічну напругу під час розуміння інформації завдяки можливості повторного прослуховування матеріалу. Отже, вільний доступ студентів до англомовних онлайн лекцій, завантажених в систему управління навчанням Cloud A, уможлиблює розвиток вмінь аудіювання студентів завдяки регулярному і систематичному прослуховуванню та/або перегляду студентами матеріалу у зручний для них час необмежену кількість разів з подальшим опрацюванням матеріалу.

Висновки та перспективи подальших розвідок напруму. Як показує аналіз сучасних європейських досліджень, проблема навчання студентів англомовного аудіювання у системах управління навчанням потребує подальшого вивчення. Імплементуючи досвід країн Європейського Союзу, зокрема, Польщі, майбутні наукові розвідки у цій царині можуть

стосуватися питань удосконалення української дистанційної освіти, зокрема: відеозапис і трансляція лекцій наживо, подання електронних заяв студентами і викладачами, ведення документації тощо. Отже, з метою розвитку вмінь англомовного аудіювання на подальше вивчення заслуговують практичні аспекти впровадження системи управління навчанням Cloud A у ЗВО України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Воронкін О. С. Характеристики і можливості використання систем управління навчанням у хмарному середовищі. Наукова думка інформаційного століття: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (19 червня 2017 року, м. Дніпро) / відп. за випуск М. А. Голденблат. – Одеса: Друкарня «Друкарник», 2017. – Т. 6. – С. 63–69. – Режим доступу: http://ukrlogos.in.ua/19.06.2017_Tom_6.pdf.
2. Гайдаш А. В. Move Ahead through Movies! Part 2: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Гайдаш А. В., Редька І. А., Климчук Ю. В., Безпалова Н.П. – К.: Київ., ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – 120 с. – Режим доступу: <http://e-learning.kubg.edu.ua/course/info.php?id=98&lang=en>
3. Коротун О.В. Система управління навчанням Canvas як компонент хмаро орієнтованого навчального середовища. Science and Education a New Dimention. – Pedagogy and Psychology, IV (45). – 2016. – Issue: 93. – pp. 30–33.
4. Мартиненко О. Є. Методика формування англомовної компетентності майбутніх перекладачів в аудіюванні в умовах заочної форми навчання / О. Є. Мартиненко: дис. канд. наук. – Київ, 2018. – 235 с.

REFERENCES

1. Voronkin, O. S. (2017). *Harakteristiki i mozhlivosti vikoristannja sistem upravlinnja navchannjam u hmarnomu seredovishhi*. [Characteristics and possibilities of LMS use in cloud environment]. Odesa.
2. Gajdash, A. V. (2014). *Move Ahead through Movies! Part 2* [Handbook for the students at higher educational establishment]. Kyiv.
3. Korotun, O. V. (2016). *Sistema upravlinnja navchannjam Canvas jak kosponent hmaro orientovanogo navchal'nogo seredovishha*. [LMS Canvas as a cloud educational component]. Kyiv.
4. Martynenko, O. Ye. (2018). *Metodika formuvannja anglomovnoї kompetentnosti majbutnih perekladachiv v audijuvanni v umovah zaочної formi navchannja*. [Methodology of Forming Prospective Interpreters' English listening comprehension competence in distance learning]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАРТИНЕНКО Олена Євгенівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу Національного транспортного університету.

Наукові інтереси: навчання аудіювання майбутніх перекладачів, дистанційне навчання, системи управління навчанням.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR
MARTYNENKO Olena Yevgenivna –
 Candidate of Pedagogical Sciences (English), Associate Professor, Department of Foreign Philology and

Translation, National Transport University.

Circle of scientific interests: teaching prospective interpreters listening comprehension, distance learning, learning management systems.

Стаття надійшла до редакції 17. 01. 2019 р.
Рецензент – д.п.н. професор Шандрюк С. І.

УДК 159.922.84

МЕЛЬНИЧУК Сергій Костянтинович –
 кандидат педагогічних наук, старший викладач
 кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології
 Центральноукраїнського державного педагогічного університету
 імені Володимира Винниченка
 e-mail: pednauk@gmail.com

ЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ АСЕРТИВНОСТІ В СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У країні формуються нові духовні і культурні цінності, моральні норми та соціальні стандарти, відповідно до яких фактор асертивності стає провідним у розвитку ефективної комунікації. Сучасному суспільству необхідний особливий тип особистості, який здатний конструктивно відстоювати свої інтереси, вільно виражати свої почуття і при цьому не принижувати інших. Процес формування такої особистості не можливий без розвитку асертивності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термін «асертивність» походить від англійського дієслова «to assert» – наполягати на своєму, захищати свої права. Асертивна поведінка притаманна для людини, яка поважає себе та інших, незалежна від зовнішніх впливів та оцінок, здатна самостійно регулювати власну поведінку та відповідати за неї. Вона супроводжується наполегливістю та сміливістю, вмінням відкрито говорити про свої почуття і бажання. У світлі вищесказаного, дослідження асертивності на сучасному етапі розвитку суспільства представляє значний інтерес.

Проблема асертивності привертала увагу вчених з кінця XIX століття. Її вивченням займалися А. Адлер, Р. Альберті, Э. Берн, П. Ванцвайг, В. Вендланд, Дж. Вольпе, У. Джеймс, Ф. Зимбардо, А. Лазарус, А. Сальтер, Дж. Смит, Р. і Р. Ульрихи, Э. Шостром, М. Еммонс та інші.

У кінці 50-х – на початку 60-х років у працях американського психолога А. Солтера сформувалась концепція асертивності, яка увібрала в себе основні положення гуманістичної психології та трансактного аналізу.

У лексиконі східноєвропейських

психологів термін «асертивність» з'явився після публікації книжки чеських авторів В. Каппоні та Т. Новака [4]. Під цим терміном у психологічній літературі стали розуміти певну особистісну автономію, незалежність від зовнішніх впливів та оцінок, здатність самостійно регулювати свою поведінку та вміння конструктивно знаходити вихід з проблемних ситуацій у спілкуванні.

Близьким до поняття асертивності є поняття впевненості в собі. Більшість психологів ототожнюють ці поняття. На нашу думку, асертивність відображає, насамперед, зовнішні, поведінкові прояви, а впевненість у собі характеризується внутрішніми переживаннями стосовно відповідності самооцінки реальним можливостям. Якщо самооцінка вища за реальні можливості, то така людина буде самовпевненою, якщо самооцінка буде нижча за реальні можливості – невпевненою.

С. Стаут наводить визначення асертивної особистості: «асертивна людина – та, що відповідає за власну поведінку, демонструє самоповагу і повагу до інших, позитивна, слухає, розуміє і намагається дійти до робочого компромісу». Основними складовими асертивності, на його думку, є наявність самоповаги та поваги до інших, а також здатність прийняти на себе відповідальність за власну поведінку. За своєю суттю асертивність – це філософія особистісної відповідальності. Із впевненістю та асертивністю корелюють такі якості особистості як емоційна зрілість, висока самооцінка, гнучкість, низький рівень конфліктності.

У вивченні проблеми асертивності ми опираємося на праці В. Каппоні, Т. Новака, М. Джеймса, Д. Джонгварда, М. Мольца,